

Republika Srbija
VRHOVNI KASACIONI SUD
Rev 1513/10
01.09.2010. godina
Beograd

U IME NARODA

Vrhovni kasacioni sud u veću sastavljenog od sudija: Predraga Trifunovića, predsednika veća, Vesne Popović i Vide Petrović-Škero, članova veća, u parnici tužioca Republike Srbije - OŠ dr Đ.N. iz N.S., koju zastupa Republički javni pravobranilac, protiv tuženih ... crkvene opštine N.S., koju zastupa punomoćnik D.N., advokat iz S.M. i P.N., diplomirani pravnik iz S.M. i M.B. iz N.S., koga zastupa punomoćnik M.G., advokat iz I., radi utvrđenja prava svojine, odlučujući o reviziji prvotuzžene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici Gž. 2136/07 od 16.4.2009. godine, u sednici održanoj 1.9.2010. godine, doneo je

P R E S U D U

ODBIJA SE, kao neosnovana revizija prvotuzžene izjavljena protiv presude Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici Gž. 2136/07 od 16.4.2009. godine.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Opštinskog suda u Indiji P. 72/96 od 7.9.2005. godine, usvojen je tužbeni zahtev tužioca pa je utvrđeno da je Republika Srbija vlasnik kuće koja se nalazu na kp. br. ... od 16,4 ara i kp. br. ... u površini od 22,48 ari KO N.S., što je tužena dužna priznati i dozvoliti upis prava državne svojine u javnim knjigama. Navedenom drugostepenom presudom odbijene su kao neosnovane žalbe tuženih i prvostepena presuda je potvrđena.

Protiv pravnosnažne drugostepene presude reviziju je izjavila tužena zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Vrhovni kasacioni sud je ispitao pobijanu presudu na osnovu člana 399. ZPP pa je našao da je revizija neosnovana.

U postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 9. ZPP na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti. U reviziji se kao revizijski razlog ističe postojanje i

Rev 1513/10

-2-

drugih bitnih povreda iz člana 398. stav 1. tačka 1. i 2. ZPP, ali se u obrazloženju konkretno ne navodi o kojoj je povredi reč.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju sporne nepokretnosti nalaze se u državini društvenih pravnih lica posle Drugog svetskog rata, dok je u javnim registrima (zemljišnoj knjizi) upisano pravo svojine tužene kao građansko-pravnog lica. Pravnosnažnim rešenjem Komisije za NO N.S. br. ... od 1.10.1959. godine, sporne nepokretnosti su nacionalizovane i postale društvena svojina. U njihovoj državini nalazi se osnovna škola.

Na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno je primenjeno materijalno pravo kada je usvojen tužbeni zahtev za utvrđenje i upis prava državne svojine u javnim knjigama.

Sticanje društvene svojine po osnovu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta („Službeni list FNRJ“, br. 52/58, 3/59, 24/59 i 24/61) predstavlja vid originarnog sticanja (gde svojina prethodnika nije odlučna činjenica), pa upis prava svojine nije konstitutivnog već deklaratornog karaktera (svojina se stiče u samom zakonu). Tužilac je imao pravni interes za utvrđenje prava svojine i upis u javne knjige, jer se činjenica nacionalizacije osporava. Neosnovani su revizijski navodi po kojima je žalbeni sud bio dužan da preinači prvostepenu presudu i odbije tužbeni zahtev jer je u periodu posle zaključenja glavne rasprave donet zakon o vraćanju (restituciji) imovine crkvama i verskim zajednicama, po kome je pravo društvene (državne) svojine prestalo.

Naime, pojedine odredbe zakona koje nisu jasne mogu se vremenski drugačije tumačiti (istorijsko tumačenje) u skladu sa novim duhovnim vrednostima, promenom političkog sistema, promenom morala, filozofskih verovanja, tradicije, religije i kulturnih vrednosti, ali sud nije ovlašćen da odrekne primenu jednog zakona bez obzira da li (sudija) smatra da je zakon nepravičan ili nemoralan. Takvu odluku može da donese zakonodavni organ ili Ustavni sud u postupku ocene ustavnosti i zakonitosti. U ovom problemu zakonodavac, a ni Ustavni sud nisu stavili van snage Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta bez obzira na činjenicu što je posle zaključenja glavne rasprave u ovoj parnici donet Zakon o vraćanju (restituciji) imovine crkvama i verskim zajednicama („Službeni glasnik RS“ br. 46/06). Tim zakonom ne automatski nisu otklonjeni

crkvama i verskim zajednicama („Službeni glasnik RS”, br. 46/06). Tim zakonom po automatizmu nisu otklonjene stvorene posljedice Zakona o nacionalizaciji. Imovina koja je crkvama oduzeta po prethodnom zakonu po sili novog zakona ne postoje crkvena imovina (niti državna svojina prestaje).

U skladu sa načelima zakona sadržanim u članu 2. (jednak pravni tretman svih crkava i verskih zajednica; njihova autonomija volje u pokretanju postupka; zaštita pravne sigurnosti sadašnjih savesnih vlasnika i trećih

Rev 1513/10

-3-

lica...) crkvama se može, po pravilu, vratiti imovina u naturalnom obliku, ali se može dati naknada u vidu druge odgovarajuće imovine ili isplate tržišne novčane vrednosti ako vraćanje u naturalnom obliku ili u vidu druge odgovarajuće imovine nije moguće (član 4.). Konkretizacija načelnih odredbi izvršena je u daljem tekstu zakona (člana 20.). Postupak za ostvarivanje prava vodi Direkcija za restituciju (član 21.), po pravilima upravnog postupka, pa se protiv rešenja Direkcije ne može izjaviti žalba ali se može pokrenuti upravni spor (član 32.).

Iz izloženog proizilazi da redovan sud u sporu po tužbi za utvrđenje, a po prigovoru tužene verske zajednice ne može da procenjuje da li su ispunjeni uslovi za prestanak prava državne svojine i konstituisanje svojine građansko-pravnog lica, imajući u vidu sadržinu pomenutog Zakona o restituciji za to nije nadležan. Odluka suda (pa i revizijskog) ne predstavlja smetnju za ostvarivanje prava koje eventualno ima tužena po zahtevu Direkciji (koji je već kako to proizilazi iz sadržine revizije podnet), već može imati za posledicu rešavanje prethodnog pitanja koje se u upravnom postupku može postaviti.

Održaj iz Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa (član 28.) predstavlja institut privatnog prava, pa država nije mogla postati vlasnik sporne imovine po tom pravnom osnovu, što se osnovano u reviziji ističe, ali to ne utiče na ukupnu pravilnost primene materijalnog prava (utvrđenje da je izvršena nacionalizacija).

Drugotuženi nije sa prvotuženom verskom zajednicom u materijalno-pravnom odnosu niti predstavlja jedinstvenog suparničara, pa se učinak revizije ne odnosi na njega (prema kome je pobijana presuda ranije postala pravnosnažna i izvršna).

Na osnovu člana 405. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsednik veća – sudija

Predrag Trifunović, s.r.